

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Bod 2 – Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Bod bol zaradený na rokovanie HSR dňa 23.03.2026 Ministerstvom vnútra SR na základe plnenia úlohy č. 11 v Pláne legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025 a súčasne na základe plnenia úlohy B.10 uloženej ministromi vnútra Slovenskej republiky uznesením vlády Slovenskej republiky č. 589 z 2. októbra 2024 k návrhu na určenie gestorských ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci zodpovedných za prebratie a aplikáciu smerníc s cieľom transpozície ustanovení európskej legislatívy.

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Predkladaným návrhom zákona sa zavádza niekoľko zmien, ktorých cieľom je najmä úprava niektorých podmienok na pobyt a zamestnanie štátnych príslušníkov tretích krajín v nadväznosti na transpozíciu smernice (EÚ) 2024/1233. Navrhované zmeny sú obsiahnuté v článku I a v článku V návrhu zákona. Ide napríklad o stanovenie konkrétnej doby na doloženie chýbajúcich dokladov v prípade podania neúplnej žiadosti o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie alebo o zavedenie nových dôvodov, kedy policajný útvar nezačne konanie o zrušení prechodného pobytu na účel zamestnania v prípade nezamestnanosti.

Čo sa týka služby cudzineckej polície, návrhom zákona sa pokračuje v procesoch odbúravania administratívnej záťaže (na strane správnych orgánov, občanov Slovenskej republiky a cudzincov), ako aj zjednodušovania podmienok pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky. Navrhované úpravy je potrebné zaviesť aj na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Spresňuje sa definícia pojmu „asistovaný dobrovoľný návrat“, zavádza sa akceptovanie elektronického súhlasu s ubytovaním cudzinca, ak túto skutočnosť potvrdí fyzická osoba alebo ubytovateľ prostredníctvom elektronickej služby zavedenej na tento účel.

Upravujú sa niektoré podmienky obnovenia prechodného pobytu na účel podnikania; povinnosti voči konkrétnym inštitúciám (napr. daňový úrad, zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa) už nebudú dôvodom na neobnovenie prechodného pobytu. Zavádza sa nový dôvod na zrušenie prechodného pobytu na účel podnikania, a to na základe podnetu príslušných orgánov.

V súvislosti so zavedením cestovného povolenia ETIAS (Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia) udeľovaného podľa § 19 zákona o pobyte cudzincov, sa upravuje okruh povinností dopravcov zodpovedných za prepravu štátnych príslušníkov tretích krajín.

V zákone o službách zamestnanosti sa v čl. V upravujú niektoré ustanovenia súvisiace s transpozíciou smernice (EÚ) 2024/1233 ako aj možnosť pokračovať v zamestnaní pre odídencov po skončení dočasného útočiska. Upravujú sa niektoré ustanovenia na základe požiadaviek zamestnávateľov.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť 22. mája 2026 okrem čl. I bodu 52, ktorý nadobúda účinnosť dňom spustenia európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia ETIAS.

Postoj RÚZ k materiálu

Návrh zákona sa predkladá s cieľom transpozície európskej legislatívy. RÚZ návrh v medzirezortnom pripomienkovom konaní pripomienkovala, pričom niekoľko z predložených pripomienok naďalej zostáva predmetom rozporu.

RÚZ odporúča návrh na ďalšie konanie s nižšie uvedenými pripomienkami.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k Čl. I, novelizačný bod 10

Navrhované odseky § 17 (5) a (6) v Čl. I návrhu zásadným spôsobom menia doterajší mechanizmus plynutia lehôt v konaní o udelenie národného víza. V súčasnosti platí, že zastupiteľský úrad alebo Ministerstvo vnútra SR je povinné rozhodnúť o žiadosti do 30 dní od jej podania, pričom v rámci tejto lehoty si zastupiteľský úrad vyžiada stanovisko ministerstva vnútra, ak je to potrebné. Ide o časovo jasne vymedzený a transparentný postup, ktorý je zrozumiteľný a predvídateľný pre všetky zúčastnené strany.

Predložený návrh ruší túto jednotnú 30-dňovú lehotu na vydanie rozhodnutia a nahrádza ju nadväzujúcimi lehotami: 2 pracovné dni, 25 dní od doručenia žiadosti o stanovisko k udeleniu národného víza a ďalších 10 pracovných dní od doručenia stanoviska ministerstva vnútra. Návrh však neustanovuje žiadne časové limity pre samotné odoslanie stanoviska ministerstva vnútra. Nie je zrejme ani to, akým spôsobom bude komunikácia prebiehať – či sa predpokladá elektronický systém prepojenia alebo zasielanie dokumentácie tradičnou poštou. Čo by pri navrhovaných lehotách predstavovalo predĺženie konania o udelení národného víza o niekoľko dní. Návrh zásadným spôsobom predlžuje lehotu na vydanie rozhodnutia o udelení alebo neudelení národného víza.

Takto nastavený mechanizmus vytvára priestor pre nejednoznačnosť, predlžovanie reálnych lehôt a znižuje predvídateľnosť konania pre štátnych príslušníkov tretích krajín.

2. Zásadná pripomienka k Čl. I, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovné nové novelizačné body:

„1. V § 32 ods. 2 písm. e) sa ruší bod 2.
Body 3-5 sa prečísľujú na 2-4.“

2. V § 34 ods. 3 písm. d) sa ruší bod 6.“

Odôvodnenie:

V praxi sa vyskytujú prípady zahraničných spoločností, ktoré si na území Slovenskej republiky zakladajú dcérske spoločnosti s cieľom využiť priaznivejšie podmienky na prijímanie štátnych príslušníkov tretích krajín – konkrétne vodičov, ktorí v podmienkach Slovenska nemusia mať zabezpečené ubytovanie. Po vybavení prechodného pobytu a všetkých potrebných dokladov na výkon práce profesionálneho vodiča na Slovensku, teda získaní kompletnej kvalifikácie platnej v celej EÚ, dochádza často k presunu týchto vodičov do iných členských štátov. V momente, keď má vodič z tretej krajiny všetky európske oprávnenia, stáva sa veľmi atraktívnym pre zamestnávateľov v iných krajinách EÚ, ktorí už nemusia investovať žiadne vstupné náklady do jeho prípravy – môžu ho prakticky zo dňa na deň posadiť do vozidla a okamžite zamestnať. Uvedené vedie k destabilizácii trhu práce a skresľuje podnikateľské podmienky. Tento postup výrazne znevýhodňuje slovenské dopravné spoločnosti, ktoré preto požadujú opätovné zavedenie podmienky preukazovania zabezpečeného ubytovania – tak pri podávaní žiadosti o udelenie prechodného pobytu, ako aj pri jeho obnove. Slovenskí dopravcovia v tejto úprave vidia nástroj na zjednotenie pravidiel s ostatnými európskymi krajinami, ako aj spôsob, ako zabrániť tomu, aby Slovenská republika slúžila ako tzv. „vstupná krajina do Európy“ pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí následne vykonávajú prácu prevažne mimo jej územia.

3. Zásadná pripomienka k Čl. I, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovný nový novelizačný bod:

„V § 36 ods. (1) písm. k) sa ruší bodka na konci a dopĺňa:
„alebo povinnosti v § 111 ods. (1) písm. u) alebo § 111 ods. (3)“.

Odôvodnenie:

Navrhujeme úpravu v § 36 ods. (1) písm. k, kde navrhujeme pridať dôvody na zrušenie prechodného pobytu, kedy štátny príslušník tretej krajiny nesplní povinnosti nahlásenia zmeny pobytu do 5 pracovných dní alebo nižšie navrhovanej povinnosti vedieť vždy preukázať zabezpečené ubytovanie. Odôvodnenie je identické s našim návrhom na zmenu § 111 odsek 1.

4. Zásadná pripomienka k Čl. I, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovné nové novelizačné body:

„§ 36 ods. 1 sa dopĺňa písmenami l) a m), ktoré znejú:

„l) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený prechodný pobyt na účel zamestnania a ktorý má byť zamestnaný ako vodič, 43a) nenastúpi do zamestnania k zamestnávateľovi, na základe ktorého prísľubu alebo uzavretej pracovnej zmluvy mu bol udelený prechodný pobyt na účel zamestnania,

m) štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je zamestnaný ako vodič 43a), z vlastnej vôle ukončil pracovný pomer, na základe ktorého mu bol udelený prvý prechodný pobyt podľa § 23 na území SR a zamestnal sa u iného zamestnávateľa, ak neuplynulo viac ako 6 mesiacov od udelenia prechodného pobytu podľa §23.“

V § 111 sa dopĺňa ods. 10, ktorý znie:

„(10) Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je zamestnaný ako vodič43a), nesmie z vlastnej vôle ukončiť pracovnoprávny vzťah, na základe ktorého mu bol udelený prvý prechodný pobyt podľa § 23 na území SR a zamestnať sa u iného zamestnávateľa, ak neuplynulo viac ako 6 mesiacov od udelenia prechodného pobytu podľa § 23.“

Alternatívne je možné riešiť návrh na prijatie 6 mesačného obdobia, počas ktorého nemôže štátny príslušník tretej krajiny zmeniť prvého zamestnávateľa, ktorému bolo vydané potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta v zákone č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti (Čl. IV návrhu):

V § 21 b sa navrhuje prídanie nového ods., ktorý znie:

„Úrad nevydá potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením pre zamestnávateľa, ktorý o toto potvrdenie žiada pre štátneho príslušníka tretej krajiny, na meno ktorého už je vydané potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a bolo vydané na účel udelenia prvého povolenia na prechodný pobyt na účel zamestnania na území SR a ktorý je už zamestnaný ako mobilný pracovník v cestnej doprave22kn) , na základe vydaného potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a od jeho vydania neuplynulo viac ako 6 mesiacov.“

Odôvodnenie:

Sektor cestnej dopravy sa už dlhší čas potýka s nedostatkom pracovnej sily, najmä profesionálnych vodičov nákladných vozidiel a autobusov. Slovenskí dopravcovia sú daný problém nútení riešiť hľadaním potrebnej pracovnej sily v tretích krajinách. Zamestnanie a vyškolenie takéhoto vodiča predstavuje pre dopravcu nemalé finančné náklady spojené s jeho nájdením v tretej krajine, zabezpečením jeho príchodu do SR, ako aj jeho vyškolením, resp. získaním potrebnej odbornej kvalifikácie. Za účelom zabránenia špekuláciám štátnych príslušníkov tretích krajín, znížia administratívnej záťaže príslušných slovenských orgánov a ochrany dopravcov, ktorí vynaložili čas a tieto nemalé finančné prostriedky, navrhujeme zavedenie 6 mesačného obdobia, kedy by štátny príslušník tretej krajiny nemohol svojvoľne zmeniť zamestnávateľa, s ktorým uzavrel pracovný pomer na základe ktorého mu bolo udelený prechodný pobyt na účel zamestnania. Navrhovaným opatrením sa nebráni štátnemu príslušníkovi tretej krajiny ukončiť pracovný pomer, pokiaľ nie je spokojný u daného zamestnávateľa a vrátiť sa do domovskej krajiny.

Cieľom novely zákona 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov je transpozícia Smernice EÚ Parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1233 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte (ďalej len „Smernica“), ktorá v Čl. 11 bode 3. písm. c) dáva možnosť členským štátom podmieniť právo štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú držiteľmi jednotného povolenia zmeniť zamestnávateľa podmienkou zotrvania v zamestnaní určitú dobu u prvého zamestnávateľa, s ktorým má uzavretý pracovný pomer, na základe ktorého mu bol udelený prechodný pobyt na účel zamestnania. RÚZ žiada, aby sa na Slovensku uplatnila maximálna doba tohto obmedzenia, ktorú stanovuje Smernica – t. j. 6 mesiacov, či už pre vybranú skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín (vodič) alebo všeobecne pre všetkých.

Navrhujeme aj doplnenie dôvodu na zrušenie prechodného pobytu, a to v prípade, kedy štátny príslušník tretej krajiny nenastúpi do zamestnania k zamestnávateľovi, na základe pracovného pomeru s ktorým mu bol udelený prechodný pobyt na účel zamestnania.

5. Zásadná pripomienka k Čl. I, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovný nový novelizačný bod:

„V § 111 v ods. (1) sa pridáva písm. u), ktoré znie:

„u) vedieť sa preukázať kedykoľvek počas obdobia udeleného prechodného pobytu zabezpečeným ubytovaním.“

Odôvodnenie:

Navrhujeme ustanoviť všeobecnú povinnosť pre štátneho príslušníka tretej krajiny byť počas celého trvania pobytu schopný kedykoľvek preukázať zabezpečené ubytovanie. Nepreukázanie tejto skutočnosti ako aj nesplnenie povinnosti stanovenej v § 111 ods. (3) nahlásenie zmeny miesta pobytu do 5 pracovných dní považujeme za relevantné dôvody na zrušenie prechodného pobytu, keďže ide o jedny zo základných podmienok riadneho a bezpečného pobytu na území SR. Dané opatrenia sa navrhujú najmä z dôvodu potreby informovanosti štátnych orgánov o ubytovaní štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa nachádza na území SR a je mu udelený prechodný pobyt na území SR.

6. Zásadná pripomienka k Čl. I, novelizačný bod 67 k § 111 ods. 9

V Čl. I sa v bode 67. v § 111 ods. 9 za slová „nezamestnanosti.“ pridávajú vety, ktoré znejú:

„Štátny príslušník tretej krajiny podľa § 23 ods. 1 a 2 pri hlásení začiatku obdobia nezamestnanosti povinný doložiť doklady potvrdzujúce zabezpečenie ubytovania a doklad preukazujúci finančné zabezpečenie na obdobie nezamestnanosti a v mesačných intervaloch aj doklad potvrdzujúci hľadanie zamestnania.“

Odôvodnenie:

Navrhujeme, aby v prípade inštitútu nezamestnanosti štátneho príslušníka tretej krajiny vznikla týmto osobám povinnosť v pravidelných intervaloch sa hlásiť na príslušnom policajnom útvere a preukazovať, že si aktívne hľadajú zamestnanie, čím naplňajú účel udeleného prechodného pobytu. Súčasne by mali doložiť, že majú zabezpečené ubytovanie a dostatočné finančné prostriedky na pokrytie obdobia nezamestnanosti.

Toto opatrenie prispeje k tomu, aby sa štátny príslušník tretej krajiny počas trvania pobytu reálne zdržiaval na území Slovenskej republiky a nezdržiaval sa celé obdobie mimo územia štátu. Zároveň sa tým zavedie obdobná povinnosť, akú má občan SR evidovaný na úrade práce – teda preukazovať snahu o nájdenie zamestnania a aktívnu spoluprácu s orgánmi verejnej moci. Takáto úprava posilní kontrolu nad dodržiavaním podmienok pobytu, prispeje k transparentnosti a zabezpečí, že účel pobytu bude naplňaný aj počas obdobia nezamestnanosti.

7. Zásadná pripomienka k Čl. I, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovný nový novelizačný bod:

V § 111 sa dopĺňa ods. 11, ktorý znie:

„(11) Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je zamestnaný ako vodič 43a) je povinný pri nahlasovaní zmeny zamestnávateľa predložiť doklady uvedené v § 32 ods. (2) písm. a) a e).“

Odôvodnenie:

Iniciujeme prijatie povinností pre štátnych príslušníkov tretích krajín, a to na úseku zmeny zamestnávateľa, kde žiadame, aby sa pri zmene zamestnania vyžadovali doklady v rozsahu § 32 ods. (2) písm. a) a e) teda pracovná zmluva alebo príslub zamestnávateľa a doklad preukazujúci zabezpečenie ubytovania na 6 mesiacov. Cieľom tohto návrhu je zabezpečenie obdobných povinností ako pri žiadosti o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania najmä preukázanie zabezpečenie ubytovania, aby nedochádzalo k obchádzaniu a zneužívaniu nakoľko nové zamestnanie môže byť úplne v inom mieste vzdialenom niekoľko desiatok alebo stoviek kilometrov od pôvodného miesta, kde mala osoba zabezpečené ubytovanie.

8. Zásadná pripomienka k Čl. I, novelizačný bod 83

V bode 83. návrhu sa dopĺňa ods. (3), ktorý znie:

„(3) Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má udelený prechodný pobyt podľa § 23 a je zamestnaný v medzinárodnej doprave je povinný splniť podmienku v § 111 ods. (1) písm. u) a doručiť doklad o zabezpečení ubytovania policajnému útvaru do 30 dní.“

Odôvodnenie:

Pre už existujúcich držiteľov prechodného pobytu na účel zamestnania, ktorí ho získali pred nadobudnutím účinnosti pripravovanej novely, navrhujeme stanoviť prechodné obdobie 30 dní na dodatočné predloženie dokladu o zabezpečení ubytovania na príslušnom policajnom útvare. Takéto prechodné obdobie zabezpečí právnu istotu dotknutých osôb a zároveň umožní efektívne zavedenie novej povinnosti do praxe.

9. Zásadná pripomienka k Čl. V, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovný nový novelizačný bod:

V § 21 b sa v ods. (2) pridáva nové písm. e), ktoré znie:

„e) Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je zamestnaný ako mobilný pracovník v cestnej doprave(22kn) je povinný v prípade viacerých zamestnaní predložiť súhlas s iným zamestnaním od zamestnávateľa, kde je alebo bude zamestnaný ako mobilný pracovník v cestnej doprave(22kn).“

Odkaz 22kn) znie:

„22kn) § 2 ods. (4) zákona 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.“

Odôvodnenie:

Ako ďalšiu povinnosť navrhujeme v prípade súbežných pracovných pomerov predloženie súhlasu zamestnávateľa, u ktorého pracuje štátny príslušník tretej krajiny ako vodič, s týmto súbehom ako jednu z podmienok na vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta. Zabezpečí sa tým kontinuita splnenia povinností, umožní predchádzaniu fiktívnym pracovným pomerom a nelegálnemu zamestnávaniu a prispeje k ochrane samotného cudzinca pred nevhodnými pracovnými podmienkami. Zjednotia

sa tým aj administratívne postupy a zvýši sa transparentnosť pracovných vzťahov. V cestnej doprave je zamestnávateľ priamo zodpovedný za organizovanie pracovného času a dodržiavanie limitov podľa osobitných predpisov (462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave). Pri súbežných pracovných pomeroch môže bez vedomia zamestnávateľa dochádzať k preťažovaniu vodičov a porušovaniu pravidiel o dobe jazdy, prestávkach a odpočinku, čo predstavuje vážne bezpečnostné riziko. V niektorých štátoch navyše za takéto porušenia hrozia vysoké pokuty či trestnoprávna zodpovednosť zamestnávateľa. Povinnosť doložiť súhlas zamestnávateľa tak zabezpečí koordináciu pracovného času, zvýši bezpečnosť cestnej premávky a ochráni zamestnávateľa aj samotného vodiča.

10. Zásadná pripomienka k Čl. V, vloženie nového novelizačného bodu

Navrhujeme vložiť do návrhu nasledovný nový novelizačný bod:

V § 21 b sa za ods. (4) dopĺňa nový ods. (5) ktorý znie:

„(5) Podmienkou na vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením je aby zamestnávateľ, ktorý má záujem prijať do zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny, užívateľský zamestnávateľ, ak ide o štátneho príslušníka tretej krajiny podľa § 21 ods. 4 druhej vety a agentúra dočasného zamestnávateľa spĺňa podmienky podľa § 70 ods. 7 písm. a), b) a e); na zisťovanie a preukazovanie splnenia podmienok podľa § 70 ods. 7 písm. a), b) a e) sa primerane vzťahuje § 70 ods. 8.“

Odôvodnenie:

Navrhujeme okrem vyššie spomenutého zavedenie novej podmienky pre vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, a to vyrovnaných záväzkov voči štátu – konkrétne splnené daňové povinnosti, povinnosti odvodu preddavku na poistné na verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie ako aj, že zamestnávateľ nie je v konkurze, likvidácii, nútenej správe. Ide o opatrenie, ktoré podporuje spravodlivú hospodársku súťaž, zodpovedné a transparentné zamestnávanie, ochranu poctivých zamestnávateľov a stabilitu verejných financií. Prijatie tejto podmienky predstavuje ochranu verejného záujmu ako aj záujmu podnikateľského prostredia a predstavuje primerané opatrenie na posilnenie zdravého konkurenčného prostredia. V neposlednom rade ide aj o opatrenie zamerané na ochranu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí prichádzajú pracovať na Slovensko.

Zdroj: RÚZ